

Udviklingen i EU-Domstolens praksis efter afsigelse af Keck-dommen – med speciel fokus på regler om produkters anvendelse.

The English Resume

In the period of time 22.2.2005 until 16.6.2006 the Court had three proceedings related to national measures regulating the use of products on national territory. It was a legal problem whether these measures were compatible with TEUF article 34.

The Advocates General suggested the Court three alternative solutions to the resolution of the legal problem. In the first solution Advocate General Léger and Advocate General Trstenjak approached the compatibility with TEUF article 34 of measures regulating the use of products through the Dassonville formula. In the second solution Advocate General Kokott offered the Court a new category of national measures to the Keck-formula. In the third solution Advocate General Bot preferred that the Grand Chamber of the Court used a straightforward market access test. With the market access test the Court would be able to identify those national measures that prevent, hinder or make more difficult market access of products from other Member States. In all four solutions the Advocates General concluded that the grounds road safety, environmental protection and crime prevention was justified exceptions to TEUF article 34. But they all found that the national measures were disproportionate.

The Court judged C-265/06, Commission vs. Portugal on the background of the Dassonville-formula in advance of the judgments C-110/05, Mickelsson and Roos and C-142/05, Commission vs. Italy where the Court used the market access test.

Indholdsfortegnelse

The English Resume.....	2
Problemformulering.....	4
Afgrænsning	4
Metode	4
Hvordan Domstolen hidtil har fortolket TEUF artikel 34.....	5
Redegørelse og analyse	6
Sag C-265/06: Kommissionen mod Portugal.....	6
V. Trstenjaks forslag til afgørelse af den 13.12.2007 i sag C-265/06	6
Fremgangsmåden i sag C-265/06	7
Kritik af sag C-265/06	7
Sag C-110/05: Kommissionen mod Italien	8
Philippe Légers forslag til afgørelse af den 5.10.2006 i sag C-110/05.....	9
Y. Bot's forslag til afgørelse af den 8.7.2008 i sag C-110/05	10
Fremgangsmåden i sag C-110/05	11
Sag C-110/05's præjudikat	11
Sag C-142/05: Mickelsson og Roos.....	12
Juliane Kokotts forslag til afgørelse af den 14.12.2006 i sag C-142/05.....	13
Fremgangsmåden i sag C-142/05	14
Sag C-142/05's præjudikat	15
Diskussion.....	15
Y. Bot versus Juliane Kokott.....	15
Er en udvidelse af Keck-doktrinen holdbar?	15
Er markedsadgangstesten holdbar?.....	17
Markedsføringsforskrifter: De Agostini og Gourmet International Products	18
Hvorfor ændrer Domstolen anvendelsesområdet for TEUF art. 34 efter sag C-267-268/91 med sag C-110/05 og sag C-142/05?.....	19
Hvad bliver konsekvensen for fremtiden af at anvende markedsadgangstesten?.....	19
Opsamling/Konklusion.....	20
Litteraturhenvi sning	21
Bilag 1: TEUF art. 34, 36 og 56.....	23
Bilag 2: Sag-267-268/91, Keck og Mithouard, præmis 16 og 17	24
Bilag 3: Tidslinje	25

Problemformulering

Den Europæiske Unions Domstol afgjorde for første gang med Domstolens dom af 10.4.2008, sag C-265/06, Kommissionen mod Portugal, Domstolens dom af 10.2.2009, sag C-110/05, Kommissionen mod Italien og Domstolens dom af 4.7.2009, sag C-142/05, Mickelsson og Roos, hvorvidt nationale anvendelsesforskrifter for varer strider imod TEUF artikel 34¹.

Hvilken retsstilling fastslog Domstolen for retsområdet? Hvordan nåede Domstolen dette resultat? Hvilken konsekvens fik retsstillingen for balancen mellem medlemsstaternes suverænitet og det indre marked?

Spørgsmålene besvares med udgangspunkt i ovenstående domme, der analyseres med inddragelse af generaladvokat Philippe Légers forslag til afgørelse af den 5.10.2006 i sag C-110/05, generaladvokat Juliane Kokotts forslag til afgørelse af den 14.12.2006 i sag C-142/05, generaladvokat V. Trstenjaks forslag til afgørelse af 13.12.2007 i sag C-265/06 og generaladvokat Y. Bots forslag til afgørelse af 8.7.2008 i sag C-110/05. Catherine Barnard og Thomas Horsleys synspunkter fremsættes i diskussionen af, hvilke konsekvenser denne retsstilling vil få for balancen mellem medlemsstaters suverænitet og skabelse af et indre marked i fremtiden.

Afgrænsning

I opgaven uddybes generaladvokat Jacobs forslag til afgørelse af den 24.11.1994, sag C-412/93, Leclerc-Siplec, ikke i forbindelse med behandlingen af markedsadgangstesten grundet kravene til fremstillingens omfang. Jeg har valgt at afkorte opgavens bredde, således Domstolens dom af 10. maj 1995, sag C-384/93, Alpine-Investments vedr. brug af markedsadgangstesten ved tjenesteydelsernes frie bevægelighed ikke omtales.

Metode

Bacheloropgaven er udarbejdet ved hjælp af ren retsdogmatisk metode. Opgaven baserer sig på primære retskilder med domme og disse uddybes med generaladvokatudtalelser,

¹ Jf. Bilag 1

der repræsenterer en form for dissens til dommene set i forhold til dansk domspraksis. Endeligt inddrages sekundære retskilder i form af juridisk teoretisk materiale til at belyse konsekvenserne af dommenes udfald.

Hvordan Domstolen hidtil har fortolket TEUF artikel 34

Domstolen har i kraft af sin dynamiske fortolkningsstil ændret anvendelsesområdet for TEUF art. 34 gennem tiden. Først omfattede anvendelsesområdet enhver national foranstaltning, der aktuelt eller potentielt, direkte eller indirekte kan hindre samhandelen med varer fra forskellige medlemsstater ifølge Domstolens dom af d. 11.7.1974, Sag C-8/74, Dassonville, præmis 5. Anvendelsesområdet var midlertidigt blevet for vidt. Derfor ændredes anvendelsesområdet ved Domstolens dom af d. 24.11.1993, sag C-267-268/91, Keck og Mithouard, præmis 16 og 17, således salgsvilkår blev undtaget, når de ikke regulerede produktets karakteristika, de berørte alle erhvervsdrivende, der udøver virksomhed i indlandet og såvel retligt som faktisk påvirkede afsætningen af indførte varer og indenlandske varer ens.

Ændringerne i anvendelsesområdet for TEUF art. 34 fik dog ingen indvirkninger på bestemmelsens undtagelsespraksis. Derfor gælder det stadig, at når en national regel omfattes af TEUF art. 34, så kan den begrundes i TEUF art. 36 eller i en undtagelse fastsat i praksis, hvis den opfylder proportionalitetsprincippet. Proportionalitetsprincippet indebærer, at den nationale regel skal være egnet til at nå undtagelsen, nødvendig dvs. et mindre indgribende middel ikke må kunne nå undtagelsen og forholdsmæssigt dvs. midlet skal stå i rimeligt forhold til undtagelsen.

Redegørelse og analyse

Sag C-265/06: Kommissionen mod Portugal

Sag C-265/06 er en traktatbrudssag anlagt af Kommissionen i medfør af TEUF art. 258 mod Portugal, der blev dømt på baggrund af den portugisiske lovgivning på tidspunktet af d. 22.2.2005².

Portugal forbød anvendelse af farvet solfilm på person- og varebilers ruder. Ifølge Den Europæiske Unions Domstol medførte forbuddet, at potentielt interesserede med kendskab hertil ingen interesse har i at købe solfilmen, hvilket påvirker salget heraf³. Domstolen anvendte Dassonville-formlen⁴ og dømte, at forbuddet gjorde en foranstaltning med tilsvarende virkning i strid med TEUF art. 34⁵.

Domstolen dømte, uanset forbuddet umiddelbart kunne begrundes i offentlige sikkerhed og færdselssikkerhed og var egnet til at beskytte disse hensyn ved visuel kontrol af kabinen udefra⁶, at forbuddet ikke var et nødvendigt middel i og med, at myndighederne råder over andre midler, der kan opnå kontrollen. Unødvendigheden kunne understreges ved, at Portugal tillader salg af biler med tonede ruder⁷. Derfor var Portugal forpligtet til at ændre forbuddet.

V. Trstenjaks forslag til afgørelse af den 13.12.2007 i sag C-265/06

Trstenjak anfører indledningsvist, at fællesskabsretten ikke harmoniserer retsgrundlag for farvet film, hvorfor artikel 2, stk. 1, i lovdekret nr. 40/2003 fortolkes i henhold til TEUF art. 34⁸.

Han foreslår Domstolen at anvende Dassonville-doktrinen⁹ uanset den portugisiske bestemmelse ikke tilsigter at hindre samhandelen¹⁰.

² Jf. Sag C-265/06, præmis 25 hvor der henvises til Domstolens dom af 17.1.2002, sag C-423/00, Kommissionen mod Belgien, præmis 14

³ Jf. Sag C-265/06, præmis 33 og 35

⁴ Jf. "Hvordan Domstolen hidtil har fortolket TEUF artikel 34"

⁵ Jf. Sag C-265/06, præmis 36

⁶ Jf. Sag C-265/06, præmis 38-48 herunder henvises til begrundelse (den offentlige sikkerhed) i TEUF art. 36 jf. Bilag 1 og Domstolens dom af 15.3.2007, sag C-54/05, Kommissionen mod Finland, præmis 40 (færdselssikkerhed)

⁷ Jf. Sag C-265/06, præmis 42-47

⁸ Jf. Trstenjaks forslag til afgørelse af den 13.12.2007, i sag C-265/06, præmis 34

Han udleder, at den pågældende film ikke kan anvendes til andre formål og fortolker på denne baggrund, at forbuddet afholder potentielt interesserede fra at erhverve filmen, når de ved, at de ikke må fastsætte den på person- og varebilers ruder. Dette hindrer eller umuliggør handelen i Portugal med farvet film, hvorfor forbuddet udgør en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion i henhold til TEUF art. 34¹¹.

Trstenjak anfører, at forbuddet midlertidigt kan begrundes i færdselssikkerheden¹². Men Portugal løfter ikke sin bevisbyrde om at respektere proportionalitetsprincippet, hvilken er strengere end normalt, eftersom Portugal ved at tillade salg af biler med tonede ruder behandler forhold, som i det væsentlige er ens, forskelligt. Desuden er et absolut forbud uforholdsmæssigt ift. færdselssikkerheden, da medlemsstaten må kræve en transmission af lys for mindst 70-75 % ifølge direktiv 2001/92¹³. Således mener Trstenjak ikke, at forbuddet er proportionelt og det kan derfor ikke begrundes.

Fremgangsmåden i sag C-265/06

Domstolen følger Trstenjak's forslag til afgørelse af 13.12.2007 i sagen og anvender Dassonville-formlen til at fastslå, at forbuddet strider imod den frie varebevægelighed efter TEUF art. 34. Domstolen differentierer sig ift. Trstenjak ved også at finde forbuddet midlertidigt begrundet i hensynet til den offentlige sikkerhed, men finder ligesom Trstenjak, at forbuddet er uproportionelt.

Kritik af sag C-265/06

Det kan give anledning til forundring, at Domstolen i sag C-265/06 ikke havde konteksten i retspraksis for øje. Forinden dommens sagsanlæg d. 16.6.2006 anlægges der d. 22.2.2005 og d. 4.3.2005 de første søgsmål vedr. anvendelsesvilkår for varers forhold til TEUF art. 34. Forinden domsafsigelsen fremsætter generaladvokaterne Léger og Kokott forslag til afgørelse, hvilke indikerer en tvivl om retsstillingen på området. Den 7.3.2007 genåbner Domstolen den mundtlige forhandling i Store Afdeling, hvis dom vil skabe et

⁹ Jf. linje 2-3 i afsnittet "Hvordan Domstolen hidtil har fortolket TEUF artikel 34"

¹⁰ Jf. Trstenjaks forslag til afgørelse af den 13.12.2007, i sag C-265/06, præmis 37, hvor der henvises til generaladvokat Mazáks forslag til afgørelse af 8.2.2007, sag C-254/05, Kommissionen mod Belgien, punkt 29

¹¹ Jf. Trstenjaks forslag til afgørelse af den 13.12.2007, i sag C-265/06, præmis 38-41

¹² Jf. Trstenjaks forslag til afgørelse af den 13.12.2007, i sag C-265/06, præmis 54 hvor der henvises til Domstolens dom af 15.3.2007, sag C-54/05, Kommissionen mod Finland, præmis 40

¹³ Jf. Trstenjaks forslag til afgørelse af den 13.12.2007, i sag C-265/06, præmis 60-62

stort præjudikat. På trods af disse omstændigheder afsiger Domstolen dom d. 10.4.2008 i sag C-265/06 på baggrund af Dassonville-formlen. Denne tilgang viser sig efterfølgende at være ukorrekt hvad angår anvendelsesforskrifter for varers forhold til TEUF art. 34.

Sag C-110/05: Kommissionen mod Italien

D. 4.3.2005 anlægger Kommissionen et traktatbrudssøgsmål mod Italien i medfør af TEUF art. 258. I stævningen påstår Kommissionen, at art. 56 i det italienske lovdekret nr. 285 af 30.4.1992, der forbyder motorcykler at trække en påhængsvogn, strider imod TEUF art. 34.

Det særlige ved sagen er, at Den Europæiske Unions Domstols Store Afdeling d. 7.3.2007 genåbner den mundtlige forhandling, eftersom der opstår spørgsmål om anvendelsesområdet for TEUF art. 34, som endnu ikke er blevet diskuteret mellem parterne under retsforhandlingen. Både generaladvokat Léger og Bot afgiver forslag til afgørelse i sagen.

Domstolen fastslår indledningsvist, at direktiv 93/93/EØF's 6. betragtning og direktiv 97/24/EF's 12. betragtning ikke er bindende og TEUF artikel 34 som primær retskilde har forrang for disse¹⁴.

Domstolen indfører som noget nyt en markedsadgangstest jf. nedenstående vedr. Bot's forslag til afgørelse af d. 8.7.2008 i sagen. Domstolen dømmer på denne baggrund, at det italienske forbud mod motorcyklers anvendelse af påhængsvogne hindrer påhængsvogne specielt fremstillet til motorcykler adgang til markedet i Italien. Det gælder, da forbrugere ingen interesse har i at købe sådanne påhængsvogne, når anvendelsen forbydes. Således udgør forbuddet en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ indførselsrestriktion i henhold til TEUF art. 34¹⁵. Domstolen finder umiddelbart forbuddet begrundet i trafiksikkerhed og egnet til at sikre dette formål¹⁶. Hverken nationale eller fællesskabsretlige godkendelsesregler sikrer at brugen af påhængsvogne er ufarlig¹⁷,

¹⁴ Jf. Domstolens dom af 10.2.2009, sag C-110/05, præmis 42-44 og 48 jf. præmis 4 og 5

¹⁵ Jf. sag C-110/05, præmis 56-58

¹⁶ Jf. sag C-110/05, præmis 60 og 64 herunder henvises bl.a. til Domstolens dom af 5.10.2004, sag C-55/93, van Schaik, præmis 19

¹⁷ Jf. sag C-110/05, præmis 63

hvorfor Italiens indrømmes en skønsmargin for, hvilke foranstaltninger de vil bruge til at fastsætte deres eget trafikikkerhedsniveau i Italien¹⁸. Domstolen vil ikke kræve, at Italien positivt skal bevise, at ingen mindre restriktiv foranstaltning kan nå samme niveau for trafikikkerhed¹⁹. Det skal nemlig være muligt for en medlemsstat at nå et formål ved simple letforståelige regler, der nemt kan forvaltes og håndhæves²⁰. Domstolen fastslår derfor, at forbuddet er nødvendigt for at sikre trafikikkerhed på dette niveau og midlet står i rimeligt forhold til trafikikkerheden²¹. Således begrundes Domstolen forbuddet af hensyn til trafikikkerhed.

Philippe Légers forslag til afgørelse af den 5.10.2006 i sag C-110/05

Léger fastslår indledningsvist, at hvorvidt påhængsvogne må trækkes af knallerter²² ikke er harmoniseret på fællesskabsniveau, hvorfor forbuddet må fortolkes i henhold til TEUF art. 34.

Han finder på baggrund af Dassonville-formlen²³, at det italienske forbud udgør en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion i henhold til TEUF art. 34, eftersom forbuddet dels reducerer mulighederne for samhandel mellem medlemsstaterne og dels hindrer indførslen og markedsføring af påhængsvogne i Italien²⁴. Det gælder, selvom de ikke tilsigter at hindre samhandelen mellem medlemsstaterne eller at diskriminere indførte varer²⁵.

Léger finder midlertidigt forbuddet begrundet i trafikikkerhed og menneskers liv og sundhed²⁶. Han anfører, at det er egnet til at sikre formålene, da knallerter med påhængsvogne kører langsomt og breder sig på vejene. Men han mener ikke, at forbuddet er nødvendigt, da mindre restriktive foranstaltninger kan sikre formålene på samme niveau. Endvidere mener han ikke, at det er forholdsmæssigt, idet Italien tillader knallerter

¹⁸ Jf. sag C-110/05, præmis 61 herunder henvises bl.a. til Domstolens dom af 13.7.1994, sag C-131/93, Kommissionen mod Tyskland, præmis 16

¹⁹ Jf. sag C-110/05, præmis 66

²⁰ Jf. sag C-110/05, præmis 67

²¹ Jf. sag C-110/05, præmis 65 og 69

²² Jf. Légers forslag til afgørelse af 5.10.2006, sag C-110/05, præmis 30 jf. præmis 12

²³ jf. linje 2-3 i afsnittet "Hvordan Domstolen hidtil har fortolket TEUF artikel 34"

²⁴ Jf. Légers forslag til afgørelse af 5.10.2006, sag C-110/05, præmis 37-41

²⁵ Jf. Légers forslag til afgørelse af 5.10.2006, sag C-110/05, præmis 32 og 33

²⁶ Jf. Légers forslag til afgørelse af 5.10.2006, sag C-110/05, præmis 44 og 46 hvor henvises til TEUF art. 36 jf. Bilag 1

indregistreret i anden medlemsstat at bruge påhængsvogne i Italien. Således mener Léger, at forbuddet er uproportionelt og ikke kan begrundes i hensynene²⁷.

Y. Bot's forslag til afgørelse af den 8.7.2008 i sag C-110/05

Y. Bot indfører en ny tilgang til anvendelsesforskrifter for varer nemlig markedsadgangstesten, hvorefter en national bestemmelse som hindrer, medfører ulemper for eller vanskeliggør adgangen til markedet for indførte varer udgør det en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion i henhold til TEUF art. 34, medmindre bestemmelsen har rent hypotetiske virkninger, fuldstændig usikre og indirekte virkninger eller blot ubetydelige virkninger²⁸.

Han skaber markedsadgangstesten på baggrund af, at den hidtidige retspraksis ikke har sikret den rette balance mellem fællesmarkedets tilfredsstillende funktion og medlemsstaternes ret til selvbestemmelse²⁹. Dassonville-formlen³⁰ fik Domstolen til at fjerne alle former for økonomisk protektionisme fra medlemsstaternes side, selvom de ikke vedrørte indførslen. Dette reducerede medlemsstaternes suverænitet i uretmæssigt omfang³¹. Keck-doktrinen fik Domstolen til at undtage bestemte vilkår under visse forudsætninger³² og det gjorde, at formålet med TEUF art. 34 ikke blev håndhævet nok³³, mener Bot.

Bot udleder, at effekten af forbuddet er, at påhængsvogne mister deres anvendelighed, hvilket væsentligt, direkte og umiddelbart hindrer samhandelen med påhængsvogne i Fællesskabet og gør det umuligt at trænge ind på det italienske marked. Forbuddet udgør således en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion i henhold til TEUF art. 34 på denne baggrund, selvom det ikke diskriminerer indførte påhængsvogne³⁴, anfører han.

²⁷ Jf. Legers forslag til afgørelse af 5.10.2006, sag C-110/05, præmis 49, 50, 55, 58, 59, 61 og 62

²⁸ Jf. Bots forslag til afgørelse af 8.7.2008, sag C-110/05, Kommissionen mod Italien, præmis 108-117

²⁹ Jf. Bots forslag til afgørelse af 8.7.2008, sag C-110/05, Kommissionen mod Italien, præmis 112

³⁰ Jf. linje 2-3 i afsnittet "Hvordan Domstolen hidtil har fortolket TEUF artikel 34"

³¹ Jf. Bots forslag til afgørelse af 8.7.2008, sag C-110/05, Kommissionen mod Italien, præmis 75

³² Jf. linje 7-10 i afsnittet "Hvordan Domstolen hidtil har fortolket TEUF artikel 34"

³³ Jf. Bots forslag til afgørelse af 8.7.2008, sag C-110/05, Kommissionen mod Italien, præmis 91

³⁴ Jf. Bots forslag til afgørelse af 8.7.2008, sag C-110/05, Kommissionen mod Italien, præmis 156-161

Han anfører, at forbuddet midlertidigt kan begrundes af hensyn til trafikikkerheden³⁵ og finder det egnet til at beskytte trafikanter på samme baggrund som Léger³⁶. Han finder hverken forbuddet nødvendigt eller forholdsmæssigt pga. det er generelt og Italien tillader motorcykler indregistreret i anden medlemsstat at køre med påhængsvogn i Italien³⁷. Således mener Bot, at forbuddet er uproportionelt og at det ikke kan begrundes af hensyn til trafikikkerheden.

Fremgangsmåden i sag C-110/05

Domstolen henviser indledningsvist i præmis 36 til sag C-267-268/91 Keck og Mithouard, præmis 16 og 17. Men det sker udelukkende på grund af medlemsstaternes indlæg. Domstolen fravælger også at anvende Dassonville-formlen som foreslået af Léger i hans forslag til afgørelse af d. 5.10.2006 i sagen. I stedet revolutionerer Domstolen retsområdet med anvendelsesforskrifter for varers forhold til TEUF art. 34 ved at anvende markedsadgangstesten som foreslået af Bot d. 8.7.2008 i sagen. Domstolen når herved samme resultat som Bot og lader forbuddet omfatte af TEUF art. 34 som en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion. På linje med begge generaladvokater afgør Domstolen, at forbuddet kan begrundes i færdselssikkerheden og at det er egnet til at sikre formålet. Men Domstolen følger ikke generaladvokatudtalelserne i proportionalitetsafvejningen. Domstolen dømmer, at forbuddet er proportionelt og derfor kan berettiges i hensynet til færdselssikkerheden, hvormed Domstolen faktisk beskytter Italiens suverænitet til ulempe for den frie varebevægelighed.

Sag C-110/05's præjudikat

Sag C-110/05 udgør et stort præjudikat og fastslår, at anvendelsesforbud for varer udgør en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion i henhold til TEUF art. 34, eftersom de hindrer varers adgang til markedet i medlemsstaten. Den høje præjudikatværdi bygger på, at dommen afsiges i Domstolens Store Afdeling.

³⁵ Jf. Bots forslag til afgørelse af 8.7.2008, sag C-110/05, Kommissionen mod Italien, præmis 163 herunder henvises til sag C-265/06, Kommissionen mod Portugal, præmis 38

³⁶ Jf. afsnittet "Philippe Légers forslag til afgørelse af den 5.10.2006 i sag C-110/05" side 10, linje 2-3

³⁷ Jf. Bots forslag til afgørelse af 8.7.2008, sag C-110/05, Kommissionen mod Italien, præmis 166-171

Sag C-142/05: Mickelsson og Roos

Den svenske domstol anmoder i medfør af TEUF art. 267 Den Europæiske Unions Domstol om præjudiciel afgørelse vedr. om en svensk bekendtgørelse strider imod TEUF art. 34 og 36 samt direktiv 94/25/EF af d. 16.6.1994 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaters love og administrative bestemmelser om fritidsfartøjer ændret ved direktiv 2003/44/EF af d. 16.6.2003.

Ændringsdirektivet 2003/44 udvider anvendelsesområdet for direktiv 94/25 til vandscootere. Domstolen fortolker, at ændringsdirektivet ikke fandt anvendelse d. 8.8.2004, hvor Mickelsson og Roos fik en bøde for i strid med den svenske bkg. af d. 15.7.2004 at føre vandscootere uden for offentlige vandveje. Derfor var bkg. retsmæssig i henhold til direktiverne³⁸.

Domstolen udleder, at bkg. giver de svenske forbrugere marginale muligheder for at anvende vandscootere i Sverige. Det hindrer vandscooterens adgang til det svenske marked, eftersom de svenske forbrugere kun har en mindre interesse i at købe vandscootere med marginale anvendelsesmuligheder³⁹. Således dømmer Domstolen på baggrund af markedsadgangstesten, at bkg. strider imod TEUF art. 34 som en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion.

Domstolen finder dog, at bkg. midlertidigt kan begrundes og bkg. er egnet til at beskytte miljøet⁴⁰ herunder hindre støjgener⁴¹ og sprede dyresygdomme⁴². Domstolen lader i kraft af søgsmålets karakter den svenske domstol afgøre, hvorvidt bkg. er et nødvendigt og forholdsmæssigt middel ifølge proportionalitetsprincippet. Domstolen finder, det er tilfældet, når betingelserne opfyldes:

³⁸ Jf. sag C-142/05, præmis 17-21

³⁹ Jf. sag C-142/05, præmis 24 hvor der henvises til Domstolens dom af 10.2.2009, sag C-110/05, Kommissionen mod Italien og præmis 25-28

⁴⁰ Jf. sag C-142/05, præmis 32 hvor Domstolen henviser til Domstolens dom af 11.12.2008, sag C-524/07, Kommissionen mod Østrig, præmis 57

⁴¹ Jf. sag C-142/05, præmis 33-34 jf. Bilag 1, TEUF artikel 36

⁴² Jf. sag C-142/05, præmis 33-34 jf. Bilag 1, TEUF artikel 36

1. Den kompetente myndighed er forpligtet til at træffe iværksættelsesforanstaltninger med henblik på udpegning af vandområder uden for de offentlige vandveje, hvori vandscootere kan anvendes.
2. Myndigheden har faktisk udøvet den kompetence, som er tildelt den i denne henseende, og har udpeget de områder, der opfylder betingelserne i de nationale retsfor skrifter.
3. Foranstaltningerne vedtages inden for en rimelig frist efter retsfor skrifternes ikrafttræden⁴³.

Juliane Kokotts forslag til afgørelse af den 14.12.2006 i sag C-142/05

Juliane Kokott fortolker, at direktiv 94/25/EF ikke var umiddelbar anvendeligt for vandscootere på tidspunktet for lovovertrædelsen. Hun mener ikke, at ændringsdirektiv 2003/44, der senere inkluderer vandscootere i direktivets anvendelsesområde, kan påberåbes med tilbagevirkende kraft, idet direktivet ikke kan medføre en mere lempelig straf for tiltalte. Tiltaltes påstand om, at direktivet er til hinder for enhver form for anvendelsesbegrænsning for vandscootere, der lever op til direktivets tekniske krav⁴⁴, kan derfor ikke tages til følge.

Kokott foreslår Domstolen at udvide Keck-doktrinen, således nationale bestemmelser om varers anvendelse omfattes af kategorien salgsvilkår og således ikke strider imod TEUF art. 34, når de ikke regulerer varers karakteristika, de gælder alle berørte erhvervsdrivende, der udøver deres virksomhed i medlemsstaten og de såvel retligt som faktisk påvirker afsætningen af indførte varer på samme måde som indenlandske varer⁴⁵.

Hun argumenterer for udvidelsen ved at anføre, at Dassonville-formlen er for vidtgående ved at omfatte enhver national regel, der potentielt kan påvirke samhandelen ml. medlemsstaterne⁴⁶.

Hun finder ved konkret fortolkning, at bkg. ikke regulerer vandscooterens karakteristika og gælder alle erhvervsdrivende, der sælger vandscootere i Sverige⁴⁷. Om bkg. såvel retligt

⁴³ Jf. sag C-142/05, præmis 43 hvor der henvises til dom af 3.5.2005, sagerne C-387/02, C-391/02 og C-403/02, Berlusconi m.fl., punkt 68, og præmis 44

⁴⁴ Jf. Kokotts forslag til afgørelse af den 14.12.2006, sag C-142/05, præmis 28-37

⁴⁵ Jf. Kokotts forslag til afgørelse af den 14.12.2006, sag C-142/05, præmis 56

⁴⁶ Jf. Kokotts forslag til afgørelse af den 14.12.2006, sag C-142/05, præmis 42-43 og 48

som faktisk berører afsætningen af indførte og indenlandske varer ens er omtvistet ifølge Kokott, eftersom der ikke findes svensk producerede vandscootere. Kokott slutter analogt fra Domstolens dom af 29.6.1995, sag C-391/92, Kommissionen mod Grækenland, præmis 17, hvorefter en indenlandsk produktion ikke er afgørende⁴⁸. Derfor kan det tredje kriterium opfyldes på to andre måder, når en national produktion ikke findes, anfører hun. Enten kan Domstolen prøve, om bkg. i højere grad beskytter en national produktion, der fremstiller konkurrerende varer. Eller så kan Domstolen slutte modsætningsvist fra effekten af salgsvilkår, der opfylder de 3 betingelser i Keck-doktrinen, således at hvis bkg. betydeligt begrænser eller forbyder brug af vandscootere og dermed hindrer vandscootere i at få adgang til det svenske marked, så omfattes bkg. af TEUF art. 34⁴⁹. Kokott finder på baggrund af det alternative markedsadgangskriterium, at bkg. efterlader så marginale anvendelsesmuligheder, at vandscootere reelt ikke har adgang til det svenske marked pga. manglende interesse fra forbrugernes side. Således strider bkg. imod TEUF art. 34 som en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion.

Kokott finder, at bkg. umiddelbart kan begrundes af hensyn til miljøet og er egnet til dette, for når vandscootere ikke anvendes, så tager miljøet heller ikke skade. Hun anfører, at Sverige på den ene side kan indføre mindre restriktive midler for at sikre miljøet ved at sondre imellem former for anvendelse. På den anden side er bkg. nødvendig for lettere at kunne kontrollere og gennemføre målet end en specificeret regulering. Men virkningen af den er, at brug af vandscootere også forbydes i områder, hvor miljøbeskyttelse ikke er nødvendig. Derfor er bkg. uforholdsmæssig, så længe den ikke indeholder en passende frist, inden for hvilken de svenske myndigheder skal udpege og vedtage, hvor man ellers må føre vandscooter i Sverige.

Fremgangsmåden i sag C-142/05

Indledningsvist følger Domstolen Kokotts fortolkning af direktiv 94/25 samt ændringsdirektiv 2003/44 og dømmer hermed, at de ikke finder anvendelse.

⁴⁷ Jf. Kokotts forslag til afgørelse af den 14.12.2006, sag C-142/05, præmis 57-58

⁴⁸ Jf. Kokotts forslag til afgørelse af den 14.12.2006, sag C-142/05, præmis 59 - 63

⁴⁹ Jf. Kokotts forslag til afgørelse af den 14.12.2006, sag C-142/05, præmis 64-67

Domstolen tager herefter afstand fra Kokott's forslag til afgørelse ved ikke at inddrage et markedsadgangskriterium som alternativ til det tredje kriterium i Keck-doktrinen som en udvidelse heraf. I stedet tager Domstolen udgangspunkt i markedsadgangskriteriet.

Domstolen følger altså ikke fremgangsmåden i Kokotts forslag til afgørelse i sagen, men finder også på grundlag af bekendtgørelsens påvirkning gennem forbrugerne på varers adgang til det svenske marked, at bkg. strider imod TEUF art. 34 som en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion. Domstolen følger dog Kokotts proportionalitetsafvejning og opstiller på denne baggrund 3 kriterier for, hvornår bkg. er proportionel.

Sag C-142/05's præjudikat

Mickelsson og Roos udgør et præjudikat i sig selv ved at udvide begrebet foranstaltninger med tilsvarende virkning som en kvantitativ indførselsrestriktion i henhold til TEUF art. 34 til også at omfatte anvendelsesforskrifter, der begrænser mulighederne for en vares anvendelse så betydeligt, at varens adgang til markedet reelt hindres.

Diskussion

Y. Bot versus Juliane Kokott

En sammenligning af Bots forslag til afgørelse i sag C-110/05⁵⁰ og Kokotts forslag i sag C-142/05⁵¹, leder til diskussionen af, hvornår nationale anvendelsesforskrifter for varer hindrer varers adgang til markedet i medlemsstaten og således udgør en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion i henhold til TEUF art. 34.

Er en udvidelse af Keck-doktrinen holdbar?

Kokott begrundet hendes udvidelse af Keck-doktrinen med, at nationale bestemmelser vedrørende varers anvendelse er sammenlignelige med nationale regler om salgsvilkår for varer hvad angår karakteren og intensiteten af deres indvirkning på varehandelen. Anvendelses- og salgsvilkår har først indvirkning efter indførslen af et produkt. Salgsvilkår har via forbrugeren indirekte indflydelse på afsætningen af et produkt ligesom

⁵⁰ Jf. afsnit "Juliane Kokotts forslag til afgørelse af den 14.12.2006 i sag C-142/05" side 12-13

⁵¹ Jf. afsnit "Y. Bots forslag til afgørelse af den 8.7.2008 i sag C-110/05" side 10-11

anvendelsesvilkår via deres indvirkning på forbrugernes måde at forholde sig på har indirekte indflydelse på afsætningen af et produkt. Anvendelses- og salgsvilkår tilsigter ikke en regulering af varehandelen mellem medlemsstaterne⁵².

Bot kritiserer Kokotts analogislutning⁵³, eftersom der ikke er anlagt et meget stort antal sager vedrørende fortolkningen af nationale anvendelsesvilkår for varers forhold til TEUF art. 34. Han mener ikke, at de grunde, som har ført Domstolen til at lade bestemmelser om salgsvilkår for produkter falde uden for anvendelsesområdet for TEUF art. 34, gør sig gældende ved nationale regler om varers anvendelse. Han uddyber⁵⁴, at salgsvilkår for varer ikke direkte kan regulere varers adgang til markedet, men de kan have en indirekte virkning i form af en nedgang i salget på indførte varer. Anvendelsesvilkår for varer påvirker varers adgang til markedet i medlemsstaten gennem forbrugerne hvis købelyst afhænger af varers anvendelsesmuligheder. Således fastslår Bot, det kun er salgsvilkår, der først har indvirkning på markedet efter indførslen af et produkt. I forlængelse heraf mener han⁵⁵, at det afgørende ikke er, hvad nationale anvendelsesvilkår for varer tilsigter, men derimod hvilken reel effekt de har på varers markedsadgang. Disse forskelle mellem salgsvilkår og anvendelsesvilkår for varer gør, at Kokott ikke gør klogt i at slutte analogt, mener Bot.

Thomas Horsley, som også er fortaler for en udvidelse af Keck-doktrinen, mener ligesom Kokott, at Keck-doktrinens kategori af salgsvilkår har mange fællestræk med anvendelsesvilkår for varer. Han anfører, at begge vilkår ikke tilsigter at hindre den frie varebevægelighed ved at fastsætte regler for varers karakteristika og vilkårene gælder uanset hvilken medlemsstat varerne stammer fra.

Bot mener, at det er et spørgsmål om årsagsforbindelse og ikke om at skabe det system, som giver mest anledning til tvivl. Uanset anvendelsesvilkår for varer ikke diskriminerer, kan de godt udgøre en hindring for varers adgang til markedet og dermed stride imod TEUF art. 34, mener han.

⁵² Jf. Kokotts forslag til afgørelse af 14.12.2006, sag C-142/05, præmis 52-54

⁵³ Jf. Bots forslag til afgørelse af 8.7.2008, sag C-110/05, præmis 89

⁵⁴ Jf. Bots forslag til afgørelse af 8.7.2008, sag C-110/05, præmis 69

⁵⁵ Jf. Bots forslag til afgørelse af 8.7.2008, sag C-110/05, præmis 105

Bot anfører, at udvidelsen af Keck-doktrinen svarer til at indføre en ny kategori af undtagelser til TEUF art. 34. Det finder han unødvendigt, idet der allerede er fastsat undtagelser i TEUF art. 36 og retspraksis til TEUF art. 34, som i kraft af en afvejning efter proportionalitetsprincippet tager højde for at undgå, at liberaliseringen af samhandelen påvirker andre almene interesser i unødigt omfang. Han pointerer, at der ikke foreligger nogen interesse i at begrænse Domstolskontrollen af foranstaltninger, som netop kan udgøre en alvorlig hindring for varerne fri bevægelighed i det indre marked⁵⁶. Det vil også stride bag formålet med TEUF art. 34 med skabelsen af et indre marked hvor varer fra forskellige medlemsstater frit kan bevæge sig ml. medlemsstaterne, mener han⁵⁷.

Han finder det uklart, hvornår man skal kategorisere regler som salgsvilkår eller produktvilkår og hvorfor andre faktorer såsom reglers anvendelsesområde og effekter ikke indgår i sondringen. Han mener nemlig, at også andre faktorer indikerer, om nationale regler strider imod TEUF art. 34⁵⁸.

Er markedsadgangstesten holdbar?

Bot begrundet prøvelsen af varers adgang til markedet i medlemsstaten med, at tilgangen sikrer en passende balance mellem fællesmarkedets tilfredsstillende funktion og medlemsstaternes suveræne kompetencer⁵⁹. Den fjerner nemlig nationale anvendelsesvilkår for varer som udgør hindringer for den frie varebevægelighed, medmindre de kan begrundes og respekterer proportionalitetsprincippet. Han begrundet også prøvelsen med, at den fungerer som et enkelt og letforståeligt kriterium⁶⁰, hvilket sikrer en effektiv håndhævelse og udbredelse af traktatens formål. Han ser fordelen i, at fremgangsmåden kan skabe en fælles tilgang⁶¹ til de frie bevægeligheder, der alle er baseret på tilstedeværelsen af en hindring for adgangen til markedet. Han påpeger nødvendigheden heraf, når der henses til formålet med, at et produkt frit skal kunne bevæge sig inden for fællesmarkedet.

⁵⁶ Jf. Bots forslag til afgørelse af 8.7.2008, sag C-110/05, præmis 88, 92 og 95

⁵⁷ Jf. Bots forslag til afgørelse af 8.7.2008, sag C-110/05, præmis 91, 1. sætning

⁵⁸ Jf. Bots forslag til afgørelse af 8.7.2008, sag C-110/05, præmis 79-81

⁵⁹ Jf. Bots forslag til afgørelse af 8.7.2008, sag C-110/05, præmis 112

⁶⁰ Jf. Bots forslag til afgørelse af 8.7.2008, sag C-110/05, præmis 118

⁶¹ Jf. Bots forslag til afgørelse af 8.7.2008, sag C-110/05, præmis 82-83

Kokott kritiserer undergrænsen for markedsadgangstesten, hvorefter anvendelsesforanstaltninger med for rent hypotetiske virkninger, fuldstændig usikre og indirekte virkninger eller ubetydelige virkninger⁶² falder uden for TEUF artikel 34. Hun mener, at disse kriterier⁶³ er svære at konkretisere og vil skabe fortolkningstvivi ved Domstolen. Dels Domstolen men også borgere vil ikke kunne forstå, hvor grænserne for traktatens anvendelsesområde går og dette vil udgøre en fare for retssikkerheden, mener hun.

Thomas Horsley mener, at det er uklart, hvad begrebet markedsadgang egentlig betyder. Han anfører, at det dels er en ret for indførte produkter i at få adgang til markedet i en medlemsstat og dels en ret til lige behandling mellem indførte og indenlandske varer. Han mener ikke, det er en ret til at udvide eller skabe et nyt produktmarked i medlemsstaten, eftersom dette ikke stemmer overens med funktionen bag TEUF art. 34.

Markedsføringsforskrifter: De Agostini og Gourmet International Products

Forud for ovenstående sagsanlæg vedr. anvendelsesforskrifter for varer blev der ved Domstolen anlagt sager om markedsføringsforskrifter for varers forhold til TEUF art. 34. Det skulle vise sig, at Domstolen på samme måde som ved anvendelsesforskrifter for varer indførte en prøvelse af varens markedsadgang i medlemsstaten.

Domstolen fraveg for første gang Keck-doktrinen i Domstolens dom af den 9.7.1997, sag C-34-34/05, De Agostini. Sagen vedrørte, hvorvidt nationale markedsføringsregler, der forbød tv-reklamer rettet mod børn under 12 år, stred imod TEUF artikel 34. Konsumentombudsmanden havde forbudt en reklame, som havde henvendt sig til denne målgruppe for at sælge bladet "Alt om Dinosaurier". Domstolen afviste ikke, at reklameforbuddet havde en større virkning på udenlandske virksomheder, der forsøgte at trænge ind på markedet, end svenske virksomheder, eftersom tv er det afgørende reklamemedie for børn under 12 år.

De Agostini udløste en tvivl blandt dommerne i EU om, hvorvidt Domstolen skulle ændre sin tilgang med Keck-doktrinen ved markedsføringsforanstaltninger for varer. Domstolens

⁶² Jf. Kokotts forslag til afgørelse af 14.12.2006, sag C-142/05, præmis 52-54, præmis 117

⁶³ Jf. Kokotts forslag til afgørelse af 14.12.2006, sag C-142/05, præmis 52-54, præmis 46

dom af den 8.3.2001, sag C-405/98, Gourmet International Products, indførte en markedsadgangstest på retsområdet. I sagen havde Gourmet International Products modtaget en bøde for at have medvirket til at overtræde svenske regler, der begrænsede mulighederne for at reklamere for alkoholiske drikkevarer væsentligt. Domstolen dømte, at de svenske reklameregler, der reelt forbød producenter og importører enhver udsendelse af reklamer om alkohol, medførte større ulemper for adgangen til markedet for indførte alkoholiske drikkevarer. Dette gjaldt særligt i dette tilfælde med alkohol, hvor det allerede er svært at få adgang til markedet uden restriktioner, eftersom mange samfundsmæssige traditioner og skikke er forbundet med indtagelse heraf.

Hvorfor ændrer Domstolen anvendelsesområdet for TEUF art. 34 efter sag C-267-268/91 med sag C-110/05 og sag C-142/05?

Catherine Barnard anfører, at ifølge sag C-267-268/91, Keck og Mithouard, præmis 17⁶⁴ bryder nationale salgsvilkår, der ikke forskelsbehandler indførte varer retligt eller faktisk, ikke med TEUF art. 34, eftersom de ikke hindrer varers adgang til markedet. Hun anfægter dette resultat og beskriver, at ikke-diskriminerende salgsvilkår kan have seriøse virkninger for fællesmarkedet.

Hun mener på denne baggrund, at Keck-doktrinen har et inkorporeret problem og Domstolen gjorde det rigtige ved at forlade modellen til fordel for en markedsadgangstest i sag C-110/05 og C-142/05. Dommene viser nemlig, at visse nationale anvendelsesforskrifter kan udgøre handelshindringer, selvom de ikke forskelsbehandler indførte varer. Det er tilfældet for anvendelsesforbud men også for -forskrifter, som begrænser anvendelsesmulighederne for en vare så meget, at forskrifterne kan sammenlignes med et forbud.

Hvad bliver konsekvensen for fremtiden af at anvende markedsadgangstesten?

Catherine Barnard beskriver, at markedsadgangstesten har et problem, da næsten enhver national foranstaltning kan have en effekt på markedsadgangen, som udgør et brud på TEUF art. 34. I og med at foranstaltningerne kan begrundes af medlemsstaterne, får Domstolen lejlighed til at tage stilling til følsomme områder med socialpolitik. Det gælder

⁶⁴ Jf. Bilag 2

især i bedømmelsen af foranstaltningernes proportionalitet. Det er et problem i forhold til den rette balance bag TEUF art. 34 mellem medlemsstaternes suverænitet og det indre marked med fri varebevægelighed, hvorfor Domstolen eksempelvis i C-110/05 har været opmærksom på at vise tilbageholdenhed på disse områder. Den yderste konsekvens af ikke at have den rette balance for øje ville være, at medlemsstaternes suverænitet smuldrer, således medlemsstaternes eksistens erstattes af et samlet EU-fællesskab uden nationale grænser.

Thomas Horsley ser det samme problem med markedsadgangstesten og finder, at Domstolens agenda har ændret sig fra liberalisering af varehandelen på det indre marked til fordel for liberalisering af varehandelen i sig selv. Han mener, at denne udvidelse af de nationale markeder sker på bekostning af medlemsstaternes selvbestemmelsesret. Han kritiserer Domstolen for at bruge markedsadgangstesten som et redskab til at gennemgå nationale politikker som er ikke-diskriminerende og ikke beskytter det nationale marked. For at genoprette den rette balance mener han, at Domstolen må genindføre Keck-doktrinen og udvide den som anført af Kokott i hendes forslag i sag C-142/05. På denne måde udvises en passende tilbageholdenhed for de nationale politikker, som er en del af medlemsstaternes suveræne kompetenceområder, og formålet bag TEUF art. 34 sikres.

Opsamling/Konklusion

Der blev ved Den Europæiske Unions Domstol for første gang anlagt sager om nationale anvendelsesforskrifter for varers forenelighed med TEUF art. 34 i sag C-142/05, Mickelsson og Roos, sag C-110/05, Kommissionen mod Italien og sag C-265/06, Kommissionen mod Portugal. Generaladvokat Léger beskrev i hans forslag til afgørelse af 5.10.2006 i sag C-110/05 ligesom generaladvokat Trstenjak beskrev i sit af 13.12.2007 i sag C-265/06, at Domstolen skulle anvende Dassonville-formlen på retsområdet. Domstolen fulgte Trstenjaks forslag i sag C-265/06, men det skulle senere vise sig at være en fejl. Retsområdet blev nemlig domineret af sag C-110/05 og sag C-265/06, der fastslog, som foreslået af Bot i hans forslag til afgørelse af den 8.7.2008 i sag C-110/05, at Domstolen skulle anvende en markedsadgangstest på retsområdet. Kokotts forslag til

afgørelse af den 14.12.2006 i sag C-265/06, der talte for en udvidelse af Keck-doktrinen, blev altså ikke indført.

Generaladvokat Kokott og generaladvokat Bot var uenige om Domstolens fremgangsmåde på retsområdet. Bot anfægtede sagligheden i Kokott analogislutning fra Keck-doktrinen salgsvilkår og mente, at en udvidelse af Keck-doktrinen strider imod formålet bag TEUF art. 34, idet anvendelsesforskrifter for varer kan udgøre en hindring for varernes frie bevægelighed, uanset de ikke diskriminerer eller tilsigter at beskytte det nationale marked. Kokott anfægtede markedsadgangstesten for at være uklar og dermed udgøre en fare mod retssikkerheden.

Sagerne C-34-34/05, De Agostini, og C-405/98, Gourmet International Products belyser i forlængelse heraf, at Domstolen også ved markedsføringsforanstaltninger for varer indførte en markedsadgangstest til at fortolke reglernes forenelighed med TEUF art. 34.

Catherine Barnard anfører, at Domstolen indfører markedsadgangstesten frem for at udvide Keck-doktrinen på retsområdet, fordi Keck-doktrinen har et inkorporeret problem ved at undtage ikke-diskriminerende regler. De kan udgøre en hindring for varers frie bevægelighed, mener hun, hvilket også blev resultatet i sag C-110/05 og sag C-142/05.

Endeligt belyser Catherine Barnard og Thomas Horsley, at markedsadgangstesten ændrer balancen mellem medlemsstaternes suverænitet og det indre marked, således suveræniteten reduceres. Catherine Barnard mener, at Domstolen må være opmærksom på dette, mens Thomas Horsley mener, at kun en udvidelse af Keck-doktrinen kan rette balancen op igen.

Således ændrede markedsadgangstesten anvendelsesområdet for TEUF art. 34 for anden gang efter Keck-doktrinen.

Litteraturhenvisning

1. TEUF artikel 34, 36 og 56
http://www.eu-oplysningen.dk/upload/application/pdf/6e9edf30/ld_euo_lissabon_16.pdf
(side 70 og 81)
2. C-8/74: Dassonville

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61974CJ0008:DA:PDF>

3. C-267/91 og C-268/91: Keck og Mithouard
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61991CJ0267:DA:PDF>
4. C-265/06: Kommissionen mod Portugal
<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=da&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurtfp=jurtfp&numaff=C-265/06&nomusuel=&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&alldocrec=alldocrec&docdecision=docdecision&docor=docor&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnorec=alldocnorec&docnoor=docnoor&docppoag=docppoag&radtypeord=on&newform=newform&docj=docj&docop=docop&docnoj=docnoj&typeord=ALL&domaine=&mots=&resmax=100&Submit=Rechercher>
5. C-110/05: Kommissionen mod Italien
<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=da&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurtfp=jurtfp&numaff=C-110/05&nomusuel=&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&alldocrec=alldocrec&docdecision=docdecision&docor=docor&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnorec=alldocnorec&docnoor=docnoor&docppoag=docppoag&radtypeord=on&newform=newform&docj=docj&docop=docop&docnoj=docnoj&typeord=ALL&domaine=&mots=&resmax=100&Submit=Rechercher>
6. C-142/05: Mickelsson og Roos
<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=da&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurtfp=jurtfp&numaff=C-142/05&nomusuel=&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&alldocrec=alldocrec&docdecision=docdecision&docor=docor&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnorec=alldocnorec&docnoor=docnoor&docppoag=docppoag&radtypeord=on&newform=newform&docj=docj&docop=docop&docnoj=docnoj&typeord=ALL&domaine=&mots=&resmax=100&Submit=Rechercher>
7. C-34/95: De Agostini
<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=da&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurtfp=jurtfp&numaff=C-34/95&nomusuel=&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&alldocrec=alldocrec&docdecision=docdecision&docor=docor&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnorec=alldocnorec&docnoor=docnoor&docppoag=docppoag&radtypeord=on&newform=newform&docj=docj&docop=docop&docnoj=docnoj&typeord=ALL&domaine=&mots=&resmax=100&Submit=Rechercher>
8. C-405/98: Gourmet International Products

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=da&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurtfp=jurtfp&numaff=C-405/98&nomusuel=&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&alldocrec=alldocrec&docdecision=docdecision&docor=docor&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnorec=alldocnorec&docnoor=docnoor&docppoag=docppoag&radtypeord=on&newform=newform&docj=docj&docop=docop&docnoj=docnoj&typeord=ALL&domaine=&mots=&resmax=100&Submit=Rechercher>

9. Grundlæggende EU-ret ”EU efter Lissabontraktaten” 2. udgave, 1. oplag, skrevet af Bugge Thorbjørn Daniel, Thomas Elholm, Peter Starup og Michael Steinicke side 499-503 og 508-511
10. EU-retten 5. udgave skrevet af Karsten Engsig Sørensen og Poul Runge Nielsen side 372-373
11. ’Anyone for Keck?’ skrevet af Thomas Horsley i Common Market Law Review 2009 side 2001-2019
12. The Substantive Law of the EU – The four Freedoms, 3rd ed. skrevet af Catherine Barnard side 130-14
13. Grundlæggende EU-ret ”EU efter Lissabontraktaten” 2. udgave, 1. oplag, skrevet af Bugge Thorbjørn Daniel, Thomas Elholm, Peter Starup og Michael Steinicke side 759 (ækvivalenstabel)
14. Grundlæggende EU-ret ”EU efter Lissabontraktaten” 2. udgave, 1. oplag, skrevet af Bugge Thorbjørn Daniel, Thomas Elholm, Peter Starup og Michael Steinicke side 469-470 (proportionalitetsprincippet)

Bilag 1: TEUF art. 34, 36 og 56

Traktat om den Europæiske Unions Funktionsmåde

Artikel 34 (tidligere art. 28 EF)

Forbud mod kvantitative indførselsrestriktioner

Kvantitative indførselsrestriktioner såvel som alle foranstaltninger med tilsvarende virkning er forbudt mellem medlemsstaterne.

Artikel 36 (tidligere art. 30 EF)

Undtagelser fra forbuddet mod handelsrestriktioner

Bestemmelserne i artikel 34 og 35 er ikke til hinder for sådanne forbud eller restriktioner vedrørende indførsel, udførsel eller transit, som er begrundet i hensynet til den offentlige sædelighed, den offentlige orden, den offentlige sikkerhed, beskyttelse af menneskers og dyrs liv og sundhed, beskyttelse af planter, beskyttelse af nationale skatte af kunstnerisk, historisk eller arkæologisk værdi, eller beskyttelse af industriel og kommerciel ejendomsret. Disse forbud eller restriktioner må dog hverken udgøre et middel til vilkårlig forskelsbehandling eller en skjult begrænsning af samhandelen mellem medlemsstaterne.

Artikel 56 (tidligere art. 49 EF)

Fri udveksling af tjenesteydelser og forbud mod restriktioner

Inden for rammerne af nedennævnte bestemmelser er der forbud mod restriktioner, der hindrer fri udveksling af tjenesteydelser inden for Unionen, for så vidt angår statsborgere i medlemsstaterne, der er bosat i en anden medlemsstat end modtageren af den pågældende ydelse. Europa-Parlamentet og Rådet kan efter den almindelige lovgivningsprocedure udstrække anvendelsen af bestemmelserne i dette kapitel til tjenesteydere, der er statsborgere i et tredjeland og bosat inden for Unionen.

Bilag 2: Sag-267-268/91, Keck og Mithouard, præmis 16 og 17

Sag C-267-268/91, Keck og Mithouard, præmis 16 og 17

16. I modsætning til, hvad Domstolen hidtil har antaget, kan det forhold, at nationale bestemmelser, som begrænser eller forbyder bestemte former for salg, bringes i anvendelse på varer fra andre medlemsstater, derimod ikke antages direkte eller indirekte, aktuelt eller potentielt at hindre samhandelen mellem medlemsstaterne som nævnt i dommen i Dassonville-sagen (dom af 11.7.1974, sag 8/74, Sml. s. 837), forudsat at sådanne nationale bestemmelser finder anvendelse på alle de berørte erhvervsdrivende, der udøver virksomhed i indlandet, og forudsat at bestemmelserne, såvel retligt som faktisk, påvirker afsætningen af indenlandsk fremstillede varer og varer fra andre medlemsstater på samme måde.

17. Når disse betingelser er opfyldt, kan en anvendelse af sådanne bestemmelser på salg af varer fra en anden medlemsstat, som opfylder de af denne stat fastsatte regler, ikke antages at

forhindre, at varenne får adgang til markedet eller medføre større ulemper i denne henseende end for indenlandsk fremstillede varer. Sådanne bestemmelser falder derfor uden for anvendelsesområdet for traktatens artikel 30.

Bilag 3: Tidslinje

Tidslinje

<u>22.02.2005</u>	Luleå tingsrätt anmoder om præjudicielt afgørelse ved afgørelse nationalt
<u>04.03.2005</u>	Kommissionen anlægger traktatbrudsag mod Italien
<u>16.06.2006</u>	Kommissionen anlægger traktatbrudssag mod Portugal
<u>05.10.2006</u>	Léger udtaler sig i Kommissionen mod Italien
<u>09.11.2006</u>	Den tredje afdeling besluttede at tilbagesende sagen – som Domstolen egentlig ville pådømme uden mundtlig forhandling i tredje afdeling – til Domstolen, således den tildelte et dommerkollegium med et større antal dommere.
<u>14.12.2006</u>	Kokott udtaler sig i Mickelsson og Roos
<u>7.3.2007</u>	Domstolen genåbner den mundtlige forhandling i den store afdeling.
<u>13.12.2007</u>	Trstenjak udtaler sig i Kommissionen mod Portugal
<u>10.04.2008</u>	Dom i Kommissionen mod Portugal
<u>08.07.2008</u>	Bot udtaler sig i Kommissionen mod Italien
<u>10.02.2009</u>	Dom i Kommissionen mod Italien
<u>04.07.2009</u>	Dom i Mickelsson og Roos